

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Folketingets Lovsekretariat
Christiansborg

Medlem af Folketinget Sofie Lippert (SF) har den 27. august 2024 stillet spørgsmål nr. S 1187, som hermed besvares.

3. september 2024
Sagsnr.: 24/27871

Spørgsmål nr. S 1187:

Hvad er den faglige begrundelse for at indføre et knæk i taxameteret for gymnasiale uddannelser ved 700 elever, og hvordan forventer ministeren, at dette vil påvirke institutionernes økonomiske bæredygtighed og uddannelseskvalitet i praksis?

Svar:

Tiltaget om et knæk i undervisningstaxametrene til de gymnasiale fuld-tidsuddannelser ved 700 årselever tager blandt andet udgangspunkt i en omkostningsanalyse af gymnasier, erhvervsskoler og VUC'er fra 2019, som Struensee og Co. gennemførte i samarbejde med Børne- og Undervisningsministeriet og Finansministeriet som led i det daværende eftersyn af taxameter- og tilskudssystemet.¹

Analysen fra Struensee og Co. viste, at der generelt er en tendens til faldende marginalomkostninger på ungdomsuddannelsesområdet. Således falder løn- og øvrige driftsomkostningerne per årselev med antallet af årselever. Analysen pegede på, at de faldende marginalomkostninger for lærerløn, som udgør størstedelen af lønomkostningerne, særligt er drevet af holdstørrelse og lærernes andel af undervisningstid ("konfrontations-tid"). På de større skoler giver flere elever bedre forudsætninger for at oprette større hold og udnytte lærernes arbejdstid til undervisning, hvilket er med til at nedbringe lærerlønomkostningerne per årselev.

Observationerne fra analysen indebærer, at stordriftsfordele alt andet lige medfører bedre økonomiske vilkår for større institutioner relativt til mindre uddannelsesinstitutioner.

¹ "Hovedrapport: Omkostningsanalyse af ungdomsuddannelsesområdet," december 2019, Struensee og Co. Link: [Hovedrapport: Omkostningsanalyse af ungdomsuddannelsesområdet 2019 | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#)

Analysen peger med udgangspunkt i resultater for stx på, at de gennemsnitlige omkostninger pr. årselev til gymnasierne især er aftagende for institutioner med op til ca. 600 stx-årselever, mens omkostningerne er svagere aftagende fra ca. 600 årselever og op.

Resultaterne i forhold til specifikt lønomkostningerne for gymnasierne peger endvidere på, at de gennemsnitlige omkostninger pr. årselev er ca. 8-10 pct. lavere på institutioner med 600 stx-årselever sammenlignet med institutioner med 300 stx-årselever og ca. 16-18 pct. lavere på institutioner med 1.200 stx-årselever sammenlignet med institutioner med 300 stx-årselever. Knækgrensens i regeringens tiltag er således sat ca. 100 årselever over ovennævnte grænse fra analysen.

Det bemærkes, at tiltaget om en knæktakst udelukkende vedrører undervisningstaxametrene, selvom analysen også konstaterer faldende marginalomkostninger for øvrige driftsomkostninger. Derved ville der også være belæg for et knæk i fællestaxameteret, selvom et sådan knæk ikke indføres. Det understreges desuden, at udformningen og indførslen af knæktaxameteret afspejler en samlet politisk prioritering, hvor der tages højde for flere forhold, herunder behovet for at finansiere modellens øvrige tiltag.

For så vidt angår den økonomiske påvirkning af tiltaget, kan det helt generelt nævnes, at gymnasiernes havde forbedrede regnskabsresultater for 2023 i forhold til 2022. For gymnasierne og hf-kurserne var resultatet i 2023 således på 75,6 mio. kr. før ekstraordinære poster, mens der i 2022 var et samlet underskud på 37,6 mio. kr. Antallet af gymnasier med et negativt årsresultat faldt også fra 2022 til 2023.

I forhold til den finansielle robusthed for de skoler, der rammes af knæktaxameteret, kan det nævnes, at der er tale om store skoler, der er beliggende i provins- og hovedstadskommuner. Analysen fra Struensee og Co. undersøger også gymnasiernes økonomiske bæredygtighed og finder, at gymnasierne er blevet mere finansielt robuste, men at der er store variationer mellem skolerne. Specifikt peger analysen på, at økonomisk udsatte gymnasier gennemsnitligt er kendetegnet ved færre årselever, placering i landkommuner, socioøkonomisk svagere elever og mindre hold.

De store skoler i provins- og hovedstadskommuner, der rammes af knæktaxameteret, vurderes ikke generelt at kunne karakteriseres som økonomisk udsatte, jf. de fire karakteristika udpeget af Struensee og Co. Det bemærkes også, at de store gymnasiale institutioner over 700 årselever i gennemsnit har en større positiv udvikling i egenkapital pr. år end de mindre institutioner.

Hvad angår de konkrete effekter af knæktaxameteret, vil der desuden være tale om institutionsspecifikke omkostningstilpasninger, og skolernes tilpasningsevne vil bl.a. være baseret på institutionernes individuelle beslutninger, økonomistyring mv. Der vil således typisk ikke være en direkte

sammenhæng mellem tilskuds-fald og -stigning og lavere eller højere undervisningskvalitet. Det bemærkes også generelt, at formålet med institutionernes drift ikke er at opnå overskud på den ordinære drift hvert år.

Effekten af knæktaxameteret kan ikke betragtes isoleret fra de øvrige tiltag i taxametermodellen, ligesom der må tages højde for den konkrete institutions samlede omsætning, aktivitetsudvikling, organisatoriske forudsætninger mv.

Med venlig hilsen

Mattias Tesfaye